

цію»: Закон України від 22 груд. 2003 р. № 3261-IV.

4. Фейки як інструмент впливу на вибори: аналіт. доповідь. / Д.В. Дубов та ін. Виборчі процеси як ціль дезінформації / за ред. І.О. Корецької. Київ, 2020. С. 29-31;

5. Г.Г. Почепцов. Дезінформація. Київ: вид-во А.В. Паліводи, 2019. 248 с.

Наталія Комих

*доцент кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат соціологічних наук, доцент*

ЕКОЛОГІЧНІ ЦІННОСТІ В СТРУКТУРІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НОМО UKRAINICUS

Збільшення екологічних загроз для існування людства за останні десятиліття спричинили підвищення рівня значимості дослідження соціальних наслідків взаємодії суспільства та навколишнього середовища та природного середовища. Підходи до експлуатації навколишнього середовища зумовлюють відмінності в умовах життєдіяльності різних соціальних груп суспільства опосередковано впливають, таким чином, на соціальну діяльність і соціальні відносини у суспільстві, а також формують певну екологічну культуру.

Проблема екологічної кризи є актуальною для українського суспільства. О.Стегній, влучно маркує українське суспільство як суспільство соціогенних ризиків [4, с.250]. Це суспільство, яке зазнало економічних, соціальних, екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи, має високий рівень забруднення навколишнього середовища; продовжує хижацьки споживати природні ресурси та накопичувати сміття; здійснювати техногенний вплив на природу.

З іншого боку, держава поступово просувається в напрямку екологізації - прийнятий закон «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». У даній стратегії екологізація розглядається як комплексне поняття, що включає у себе наступні компоненти: екологізація світогляду, свідомості, освіти та поведінки; екологізація інституційного середовища; екологізація державної політики; екологізація економіки; екологізація управління; екологізація техніко-технологічної бази. Суттєво посилює екологічну активність громадянське суспільство. Проблеми екології набувають популярності в публічному дискурсивному просторі. Відбувається екологізація сфери споживання.

Предметом нашої дослідницької уваги є розгляд ціннісної трансформації суспільної свідомості в бік екологізації. Парадигмальні засади наукового пошуку ґрунтуються на ідеях вчених Римського клубу, які вбачають можливість вирішення та уникнення загроз у докорінній зміні парадигми розвитку нашої цивілізації – переходом до «Нового просвітництва». Це першочергова необхідність в процесі навчання сучасних студентів. Нова ідея полягає у фундаментальній трансформації мислення, результатом якої є формування цілісного світогляду. Вільного від антропоцентризму, відкритого розвитку, гуманістичного, що цінить сталість розвитку та турбується про майбутнє. Ідея «Нового просвітництва» у пошуку балансу, синергії. Баланс повинен бути встановлений в таких галузях:

- в стосунках між природою та людиною – стійкий розвиток, екологічна свідомість; між короткостроковою та довгостроковою перспективою;
- між швидкістю та стабільністю – зміни не повинні сприйматися в якості самоцінності;
- між індивідуальним та колективним – з визнання особистісної автономії необхідно враховувати загальне благо, а це означає, що держава повинна встановлювати правила для ринків, а не навпаки;

• між чоловіками та жінками – баланс не означає механічне зрівняння у реалізації можливостей, а пошук балансу в перерозподілу, типології функції [2, с.242.].

Методологічною позицією обґрунтування нашого наукового пошуку є концепція цінностей Р. Інглхарта. Ідеї вченого ґрунтуються на ствердженні, що в 70-80 роках в західному суспільстві відбувається формування суспільства постмодерну, та пересування культури від полісу матеріалістичних цінностей до постматеріалістичних. Матеріалістичні цінності ґрунтуються на визнанні традиції – держава, релігія, сім'я, матеріальний прибуток, а постматеріалістичні – саморозвиток, якість життя, свобода, рівність та екологічні цінності. Зміна цінностей відбувається межгенераційно. Матеріальні цінності поширюються серед людей, які виросли у незадовільних економічних умовах, та, навпаки, постматеріальні цінності у покоління, що пройшли соціалізацію у період економічного підйому. Прихильниками постматеріальних цінностей, тут Р. Інглхарт більшою мірою зазначає молодь, починають надавати перевагу не економічному зростанню, а проблемам якості життя, толерантності, гендерної рівності, екології, культурі, тощо. Науковець, проте, зауважує, що ці зміни у системі цінностей суспільства відбуваються поступово, як і культурні зміни, проте їх можна реально зафіксувати і, таким чином, говорити про підтримку декількох систем цінностей у суспільстві одночасно[1, с.22].

За результатами Світового дослідження цінностей, яке в 1981 році започаткував Р. Інглхарта, в дослідженні беруть участь 120 країн світу. Україна долучилась до цього дослідження в декількох хвилях. Остання, сьома хвиля дослідження 2020р. За результатами Світового дослідження цінностей можемо констатувати, що суттєвого зрушення в бік постматеріалістичних цінностей в українському суспільстві не відбувається, а домінує змішаний тип (див. рис.1).

Рис.1. Індекс постматеріалізму, порівняння даних для України за 2011р. та 2020р [3].

Примітка: Розподіл відповідей подано без врахування варіантів «Важко сказати» і «Відмова від відповіді».

Отже, українське суспільство знаходиться на початковому етапі усвідомлення цінності, рекреаційних можливостей навколишнього середовища, природи. Ціннісні трансформації процес поступовий і дуже повільний. А, якщо слідувати ідеям Р.Інглхарта, то це процес пришвидшується потужним економічним розвитком, коли рівень задоволення матеріальних потреб є в суспільстві достатньо високим то індивіди починають думати над потребами більш вищого порядку. На жаль, у випадку з Україною, усвідомлення постматеріалістичних цінностей, і як наслідок екологізація суспільної свідомості, відбувається в умовах соціальної дезінтеграції, глобальної екологічної кризи та гострою необхідністю забезпечення екологічної безпеки та вирішення проблеми екологічних ризиків в повсякденному житті українців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Інглхарт Р. Постмодерн: меняющиеся ценности и изменяющиеся общества. *Полис*. 1997 №4. с. 6-30.
2. Комих Н.Г. Місто Дніпро: ефекти екологічної репрезентації *Особистість і соціальні інститути в урбанізованому суспільстві: місто Дніпро*: монографія: в 2 томах / за заг. ред. професора В. В.

Кривошеїна. – Том 1. – Д.: Видавництво Лізунов Прес, 2018. – С. 241-257

3. *Світове дослідження цінностей 2020 в Україні*: звіт /за.ред. Потапенко К. Український центр європейської політики. Київ. 2020. URL:<https://sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=140>

4. Стегній О. Специфіка становлення і розвитку екологічного руху в суспільстві соціогенних ризиків. *Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні* / за наук. ред. О. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України. 2019. 288 с

Юлія Костюк

здобувач вищої освіти факультету підготовки фахівців для підрозділів стратегічних розслідувань

Науковий керівник:

Елеонора Скиба

професор кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор філософських наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ЮРИСТА

Навіть професійні логіки і математики, не говорячи вже про інших фахівців, не приділяють доведенням стільки часу і сил, як юристи. Без усякого перебільшення можна стверджувати, що логічне мислення та доказова техніка – основна зброя юриста. Вчені, які займаються дослідженнями структури мислення фахівців різних категорій, починаючи з 80-х років ХХ століття, пов'язують професійні якості фахівців, перш за все, з якостями їх професійного мислення і свідомості, зі специфічними способами виконання професійної діяльності. Актуальність даної теми зумовлена тим, що високі вимоги до мовної та розумової правової культури, що пред'являються фахівцям - юристам, не залишають сумніву в необхідності організації цілеспрямованої навчальної діяльності з оволодінням відповідними знаннями, навичками, вміннями і компетенціями.

Матеріали і методи. Під час дослідження використовувалися методи системного аналізу, метод аналізу та синтезу, які допомогли простежити особливості формування професійного мислення майбутнього юриста, методи абстрагування і конкретизації, завдяки чому вдалося отримати окремі факти і розширити знання про вплив логіки як наукової дисципліни на розвиток логічного мислення фахівця.

Результати дослідження. Дослідники професійного мислення юриста виокремлюють в своїх роботах напрямки їх формування з наступними факторами:

- а) з вивченням законів логіки і відповідно законів мислення;
- б) з вивченням науково-теоретичної і документальної юридичної літератури;
- в) з вирішенням проблемних, логічних задач, з виконанням практичних вправ;
- г) з удосконаленням якостей професійного мовлення, що зумовлено існуванням тісного взаємозв'язку між мовою і мисленням, професійної промовою і професійним мисленням.

Вчені, які досліджували якість юридичного мислення зробили висновки, що рівень такого мислення є високим. Наприклад, вчений Ю. В. Івлєв вказує на те, що специфіка роботи юриста полягає в послідовному застосуванні особливих логічних прийомів і методів; На думку П. Сандевуара, вся техніка права, науки нормативної обертається навколо міркування. Відповідно до його концепцій існує загальна логіка, яка представляє собою загальний метод міркування, техніку мислення, що носить універсальний характер, щодо підпорядкування до якої існує юридична логіка. Остання передбачає дві форми міркування: логіку тлумачення і логіку аргументації.

Ш. Перельман, автор широко відомої роботи «Юридична логіка», розглядає аргумен-